

30.1.2024

YVV/122/2024

Sisäministeri Mari Rantanen

Arvoisa sisäministeri Rantanen,

Tämä kirje koskee yhdenvertaisuusvaltuutetun havaintoja koskien rajavartiolain muutoksia, rajanylityspaikkojen sulkemista ja kansainvälisen suojelun keskittämistä koskevia valtioneuvoston päätöksiä sekä näiden päätösten toimeenpanoa.

Yhdenvertaisuusvaltuutetun toimisto on seurannut rajavartiolain muutosten valmistelua siitä lähtien, kun sisäministeriö helmikuussa 2022 julkisti arviomuistion rajavartiolain muutostarpeista. Annoimme lausunnon arviomuistiosta, sekä kesäkuussa 2022 [lausunnon](#) luonnoksista rajavartiolain sekä valmiuslain muutoksista. Lausunnossa todetaan, että rajavartiolain muuttaminen niin, että se mahdollistaa turvapaikkahakemusten keskittämisen yhteen rajanylityspaikkaan itärajalta, voi johtaa palautuskiellon sekä muiden Suomea sitovien ihmisoikeussäännösten, kuten Euroopan ihmisoikeussopimuksen 4 lisäpöytäkirjan joukkokarkotuksen kiellon, loukkauksiin. Ne Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen kannat, joihin lausunnossa viitataan, vahvistettiin niin Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ([A.I. ja muut v. Puola](#)) kuin Euroopan unionin tuomioistuimen ratkaisuisa [C-72/22 PPU](#) 30.6.2022. Suomi ei voi kieltäytyä vastaanottamasta turvapaikkahakemuksia näiden ratkaisujen perusteella.

Kansainvälisen suojelun keskittäminen ilma- ja meriliikenteen rajanylityspaikoille tarkoittaa, että Suomen itärajalta ei voi hakea turvapaikkaa. Rajanylityspaikoille rakennetut esteet vaikeuttavat myös yhteydenpitoa rajalla mahdollisesti oleviin henkilöihin sekä haavoittuvuuden arvioimista rajavartiolain 16 § 3 momentin mukaisesti. Siksi on katsottavissa, että itärajan rajanylityspisteiden ollessa suljettuina Suomi jatkuvasti vaarantaa oikeuden hakea turvapaikkaa ja synnyttää tilanteen, jossa voi tapahtua palautuskiellon loukkaus. Aito ja tehokas mahdollisuus hakea turvapaikkaa ei näissä olosuhteissa voi toteutua.

Olette 12.1.2024 vastannut Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun kirjeeseen joulukuulta 2023. Kirjeessänne ilmaisette yhdenvertaisuusvaltuutetun roolin

seuraavasti: ”Finnish authorities have worked closely with the Finnish Non-discrimination ombudsman when establishing the means to respond to the situation”.

Kirjeenne viittaus yhdenvertaisuusvaltuutetun toimiin ja rooliin tässä yhteydessä voidaan käsittää väärin. Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton valvontaviranomainen, joka ei osallistu operatiivisesti valtioneuvoston päätösten tai niiden toimeenpanon valmisteluun.

Valtuutettu on vuodesta 2022 esittänyt vakavia huolia perus- ja ihmisoikeuksien sekä turvapaikanhakijoiden yhdenvertaisuuden toteutumisesta niin rajavartiolain 16 §:n muutosten säätämisen, viime ja kuluvana vuonna tehtyjen kansainvälisen suojelun hakemisen keskittämispäätösten kuin myös näiden päätösten toimeenpanon yhteydessä. Tämä on edelleen yhdenvertaisuusvaltuutetun kanta, kuten viimeksi 12.1.2024 julkaistussa [uutisessa](#) todetaan. Sen englanninkielinen [käännös](#) on myös julkaistu. Toivomme, että valtioneuvosto lähiviikkoina päättää avata rajanylityspisteitä itärajalla. Esimerkiksi uutinen rajan ylittäneestä, 18 hengen ryhmästä, jossa oli miehiä, naisia ja lapsia, osoittaa, että rajanylityspaikkojen sulku tällä hetkellä asettaa myös haavoittuviin ryhmiin kuuluvia henkilöitä vaaraan.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu ei siis ole osallistunut Rajavartiolaitoksen toteuttamaan rajanylityspaikkojen sulun ja kansainvälisen suojelun keskittämisen toimeenpanoon eikä näiden suunnitteluun. Kiitämme kuitenkin Rajavartiolaitosta hyvästä keskusteluyhteydestä ja siitä, että olemme voineet seurata Latu23 -harjoitusta loka-kuussa sekä tehdä havainnointimatkan rajanylityspaikoille marraskuussa 2023. Käymme havainnoistamme keskustelua edelleen Rajavartiolaitoksen kanssa.

Tulemme toimittamaan Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetulle kirjeen, jossa selvennämme mahdollisesti roolistamme syntynyttä väärinkäsitystä.

Kunnioittavasti,

Yhdenvertaisuusvaltuutettu

Kristina Stenman

Jakelu Sisäministeri Mari Rantanen

Tiedoksi Kansliapäällikkö Kirsi Pimiä
Rajavartiolaitoksen esikunta
Oikeuskansleri